

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG22182	ImageGroup:	I1KG22329
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	བོད་ནང་རང་འཇོ་བྱུང་པའི་འདུགས་སྐྱོན་གྱི་ལམ་གཞི་སྤེལ་འདོད་ཡོད་མཁན་གྱི་བོད་མི་རྣམས་ ལ་ལམ་སྟོན། bod nang rang 'tsho thub pa'i 'dzugs skrun gyi lam gzhi spel 'dod yod mkhan gyi bod mi rnam la lam ston/
Author:	n/a
Descriptor:	n/a
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	dharamsala, h.p.
Publisher:	phyi dril par bskrun khang /
Date:	1994
Volume:	1
Total Volumes:	1
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 8/2015

D26904

བོད་ནང་རང་འཛོམས་ཐུབ་པའི་འཕུགས་སྐྱོན་
གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་འདོད་ཡོད་མཁན་གྱི་
བོད་མི་རྣམས་ལ་ལམ་སྟོན།

Guidelines for Sustainable
Development Projects
in Tibet by Tibetans

བོད་ནང་རང་འཛོམས་ཕྱབ་པའི་འཕུགས་སྐྱོན་
གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་འདོད་ཡོད་མཁན་གྱི་
བོད་མི་རྒྱལ་ལ་ལམ་སྟོན།

Guidelines for Sustainable Development Projects in Tibet by Tibetans

First edition published November 1994

© The Department of Information and International Relations

ཕར་གཞི་རྒྱུ་འགོད་པ། སྤྱོད་པ་ཚེ་རིང་། སྤྱི་མ།
ལས་རོགས། དབྱུང་ས་འཛོམས།

Published by:

The Department of Information and International Relations
(Environment & Development Desk)

Central Tibetan Administration

Gangchen Kyishong

Dharamsala - 176 215

INDIA

Fax: (01892) 22457

Tel: (01892) 4357, 22510

བོད་ནང་རང་འཚོ་ཐུབ་པའི་འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་
གཞི་སྒེལ་འདོད་ཡོད་མཁན་གྱི་བོད་མི་རྣམས་ལ་
ལམ་སྟོན།

༡༡། བྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་སར་བཅན་འཇུག་བྱེད་སྡོད་
ཚུགས་པ་ནས་བརྒྱུད་རིམ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ནང་མི་མེད་སྒེལ་བའི་རིང་ལུགས་ལ་བརྟེན་པའི་
“འཇུགས་སྐྱོན་” གྱི་སྤྱིད་བྱས་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་ལག་བརྟུང་བྱས་ཡོད་པ་རེད། བོད་ཀྱི་
འཛིན་སྐྱོར་དང་འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་དབང་ཆ་ཚང་མ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཞི་དབྱུག་སྡེ་ཆ་ན་གྱིས་
བརྒྱུད་ནས་བོད་མི་ཚོའི་འཚོ་གནས་དང་། རིག་གཞུང་བཅས་པར་ནམས་ཆག་ཆེན་པོ་
བཏང་བ་དང་། བོད་མི་ས་ཡ་གཅིག་བརྒྱལ་བ་དུས་མིན་གྱི་རྒྱུ་འདས་བཏང་བ།
བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དུག་སྡོད་སྡེ་ཅམ་ཅ་གཏོར་བཏང་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བར་
སྐབས་ནས་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་སྤྱིད་བྱས་ཟེར་བ་ཞིག་ལག་ལེན་
བརྟུང་བ་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་རྒྱའི་སྤྱིད་དབང་བོད་ནང་སྤྱི་བདེན་དུ་བཏང་སྡེ་ཁེ་སན་
ཆེན་པོ་འབྱུང་བ་ཐབས་དང་། རྒྱ་མི་ཕོན་ཆེ་བོད་ནང་གནས་སྡོད་བྱ་རྒྱ་དེ་རེད། དེ་ལྟ་བུའི་
དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱོན་གྱི་སྤྱིད་བྱས་བརྒྱུད་བ་དེས་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་རྣམས་
སྡོག་འདོན་གྱི་མཚན་པའི་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་སན་པལ་ཆེ་བ་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་
བོད་མེད་རྒྱ་མི་རྣམས་ཀྱི་ལག་དུ་འགོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ལོ་རབས་ལྔ་བ་ཙུ་པའི་གོང་གི་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་སྡུངས་ནི་འཕྲུལ་
ལས་ལ་བརྟེན་པའི་སྒྲོས་པ་ཆེན་པོ་མེད་ཀྱང་། ཞིང་འབྲོག་མང་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་བ་རང་
མཁོ་རང་ལྟར་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད། བོད་འདི་རྒྱ་ནག་གིས་བཅན་བརྒྱུད་བྱས་ཇེས་ལོ་རབས་
དྲུག་ཙུ་པ་དང་བདུན་ཙུ་འི་ནང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྤར་བྱུང་ཕྱིར་མེད་པའི་ཕུ་གེ་ཆེན་པོ་
བྱུང་བ་དང་། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཙུ་པའི་ནང་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་སྡུངས་དེ་ལོ་

རབས་ལྷན་ཅུ་པ་དང་བརྟན་ཅུ་པའི་དུས་དང་བསྐྱར་ན་ཐུན་ལུང་པ་ཟེར་དུ་མོང་ཡོད་ཀྱང་།
 བོད་མིའི་གནས་སྤངས་ནི་དུང་བོད་སྟོད་ཀྱི་མི་ཚོ་ལས་ཞན་པ་ཡོད་པ་དང་། བོད་མི་
 ཚོད་ཆང་རང་གི་ཡུལ་དུ་མི་མེད་རིམ་པ་གཉིས་པའི་གནས་སྤངས་ཀྱི་འོག་མི་རིགས་
 དཔེ་འབྲེན་མིན་ལུས་ཀྱི་མཐོང་ཆུང་དང་བརྟན་པཅོས་སྤྱོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད། ལག་ལེན་
 རོམ་འཛིན་གྱི་བོད་མིའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་ནི་ཀྱི་མི་ཚོ་ལས་ཞན་པ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
 ཁོང་ཚོའི་འབྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་། ཆབ་ལྷིད། རིག་གཞུང་བཅས་པའི་རང་དབང་
 གི་ཐོབ་ཐང་ནམས་པའི་མཉམ་ཉེན་ལོ་ལ་བཟང་དང་གཏོང་བཞིན་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢ ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༥ པའི་ནང་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཞེས་འབོད་
 པའི་བོད་གངས་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དེ་དག་ཀྱི་ནག་གཞུང་གིས་དམིགས་བསལ་དཔལ་
 འབྱོར་ས་ཁུལ་ཟེར་བར་སྐྱུར་སྤྱིའི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་པ་རེད། དེས་ཀྱིན་པས་བོད་
 རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བའི་ནང་ཀྱི་མི་གནས་སྟོས་གཏན་སྟོད་དེ་སྤྱི་ལས་ཇེ་མང་དུ་འབྱོར་
 ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་སྤེལ་བའི་དཔལ་འབྱོར་ “འབྲུག་སྤྱན་”
 དེ་ཡོང་ཁྲིར་དང་ཡོང་རྒྱུ་ཁག་གཙོ་གནད་དུ་བཟུང་ཡོད་པ་ལས་གཞི་ཀྱི་ཆེ་བའི་ཡོང་
 གསེབ་ས་ཁུལ་དང་། ཁས་ས་དང་ཨ་མདོའི་ས་ཆ་ཀྱི་ཆེ་ནམས་དེའི་ཁོངས་སུ་ཚུད་མཉམ་
 པ་བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་ནས་གསལ་བོ་གས་ཀྱི་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ཕྱི་ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་སྤྱི་ནོར་ལགོང་ས་ལྷུངས་མགོན་
 ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་དུས་དྲན་གྱི་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་འཕྲིན་ནང་།

“ཉི་དུས་ཀྱི་མིའི་ཁྲབ་བསྐྱབས་ནང་གསལ་དུ་ཁོང་ཚོས་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་
 ཟེར་བའི་ས་ཁུལ་དེ་དམིགས་བསལ་དཔལ་འབྱོར་ས་ཁུལ་ཞིག་དུ་བསྐྱར་སྤྱི་ལོན་ལུགས་
 བརྗོད་འདུག་པ་དེར་གཞི་ཅའི་དགའ་བསུ་བྱེད་འོས་ཀྱང་། ཀྱི་མིའི་སྟོན་ལུས་གསར་པ་
 དེས་དུས་ཡུན་རིང་བའི་རྗེས་སུ་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་གི་དོ་ཁོ་དང་། བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་
 བཅས་པ་འཆོ་གནས་ཡོང་མིན་ཐད་ལུགས་ཀྱིན་ཇེ་འབྲ་ཞིག་ཐབས་རྒྱར་དངངས་འཆབ་
 བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད། བོད་མིའི་ཁོ་ཕན་གཙོ་བཟུང་མ་བྱས་ན། སྟོན་ལུས་
 དེས་ཀྱིན་པས་དུང་བོད་ནང་ཀྱི་མི་ཇེ་མང་སྟོ་ཞུགས་བྱེད་པའི་ལུགས་ཀྱིན་ཆེ་དུ་འབྱོར་

དང་། དེས་བོད་མི་ནམས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལུང་པར་གྲངས་ཉུང་ཅུས་མེད་དུ་གྱུར་དེ་བོད་
ཡོངས་ཡོངས་ཐོག་སྒྲིལ་མི་མེད་སྒྲིལ་ཡུལ་མཐར་ཕྱིན་པར་འགྱུར་རྒྱུ་དང་། དེའི་དབང་
གིས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལ་ཉེ་ཆབས་ཆེན་པོ་འཕྲོག་ངེས་ཡིན། ཞེས་བཀའ་གནང་ཡོད།

ལགོང་ས་ལསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ནས་བོད་ནང་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱལ་ས་
གནང་བར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་གི་ཡོད་ཀྱང་། དེའི་ཁྲིམས་བོད་མི་ཚོར་ཐོབ་པ་ཞིག་དགོས་
སྟོར་ནན་དན་གྱིས་གསུངས་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་ནང་མ་ཙུ་འཇུགས་འཛོག་གནང་བ་དེ་
དག་ལགོང་ས་མཆོག་གི་ཞི་བའི་གྲོས་འཆར་དོན་ཆེན་ལཱའི་དགོངས་དོན་དང་མཚུངས་པ་
ཞིག་དགོས་ཤིང་། མ་འོངས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྟོན་གྱི་དགོངས་དོན་ལྟར་འཇུགས་
སྐྱན་གྱི་ལས་གཞི་ཁག་གིས་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་དང་། སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་།
ཁོར་ཡུག་བཅས་འཆོག་ནས་ཡོང་ཐབས་པ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན།

དེ་བཞིན་སྤྱི་ནོར་ལགོང་ས་ལསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ “མ་འོངས་བོད་
ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་སྟོན་དང་། ཅུ་ཁྲིམས་སྤྱིར་དོན་” ནང་

“བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རང་བཞིན་ནི། བོད་དང་། ཉེ་སྟོར་ཡུལ་ཁག་
འཛམ་གླིང་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་ཕན་བདེའི་ཆེད། འཛེ་མེད་ཞི་བའི་ལྷ་བར་གཞི་བཅོལ་བའི་
རང་དབང་དང་། སྤྱི་ཚོགས་བདེ་དོན། ཆོས་སྤྱི་རྒྱུང་འབྲེལ། མང་གཙོ་
མཉམ་འབྲེལ། ཁོར་ཡུག་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་བཅས་པའི་ཞི་བདེའི་བསྐྱེད་གནས་ཤིག་བསྐྱུན་
རྒྱུ་” ཡིན་ཞེས་གསལ་ཡོད།

བོད་མིའི་དགོས་འདུན་ཤེས་ཐུབ་པ་བྱ་དགོས།

བོད་གཞུང་ནས་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱན་བྱ་འདོད་ཡོད་མཁན་བོད་
མི་ཚོར་རེ་འདུན་ཞུ་རྒྱུར་བོད་ནང་གི་འཇུགས་སྐྱན་ཐམས་ཅད་བོད་ནང་ཡོད་པའི་བོད་མི་
མང་ལ་ཕན་ཐོགས་འབྱུང་ཐབས་དང་། འཇུགས་སྐྱན་བྱེད་ཡུལ་ས་གནས་ས་ཐོག་གི་
བོད་མིའི་རེ་འདུན་དང་དགོས་མཁོ་བྱུང་ཐབས་སུ་དམིགས་དགོས་པ་འདི་ཡིན། བོད་

ནང་གི་བོད་མི་ཚོར་དཔལ་འབྱོར་དང་། ཤེས་རིག་འཕྲོད་བསྟེན་བཅས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱེན་
དགོས་མཁོ་སྤྱད་རྒྱ་རྒྱུ་ནམས་གཙོ་ཆེ་བོས་ཡིན། ཡིན་ནའང་ས་གནས་སོ་སོའི་བོད་མི་
ཚོར་རང་ཉིད་ལ་རོགས་རམ་ཅི་འདྲ་ཞིག་དགོས་མིན་དང་། བེད་སྤྱོད་གཏོང་ཁྱད་གསུག་གི་
ཐག་གཙོད་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་ཡོད་པ་ཞིག་དགོས།

འཕྲགས་སྤྱད་གྱི་ལས་གཞི་ཁག་ཐག་གཙོད་དང་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་བྱ་རིམ་
ནང་ས་གནས་ས་ཐོག་གི་བོད་མི་ཚོ་མཉམ་དུ་འཇུག་ཞུགས་ཆོག་པ་དང་། སྤྱི་བོད་ཀྱི་
རང་དབང་ཡོད་པ་ཞིག་དགོས་ལ། འཕྲགས་སྤྱད་དེ་དག་ཡུལ་གྱི་ས་བབ་ཆ་ཕྱེན་
དང་དགོས་མཁོ་སོགས་ལ་གཞིགས་ཐོག་མི་མང་གིས་བཏོན་པའི་བསམ་འཆར་ལ་བསམ་
གཞིགས་བྱ་དགོས། འཕྲགས་སྤྱད་བྱེད་སྐབས་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་སྤྱོད་མི་ཡོང་བ་
དང་། བོད་མིའི་འགོ་བཙུག་ཐོབ་ཐང་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལ་གཞོན་སྤྱོད་མི་
ཡོང་བ་དགོས་པ་མ་ཟད། གཞི་ཅུའི་འཕྲགས་སྤྱད་གྱི་ལྗང་བེད་བོད་མི་མང་གི་ཆེད་དུ་
ཡིན་པའི་ཆ་ནས་བོད་མི་ཚོར་དགོས་པའི་འཕྲགས་སྤྱད་ནམས་བོད་མི་རང་ཉིད་ནས་སྤྱད་
དགོས་རེད།

འཕྲགས་སྤྱད་དེ་ཕྱི་དངོས་པོ་དང་དཔལ་འབྱོར་གཅིག་ཕུར་དམིགས་པ་ཞིག་
མ་ཡིན་པར་ངེས་པར་དུ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། ཆབ་སྲིད། རིག་གཞུང་བཅས་ལ་
ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཡོང་རྒྱུར་ཕན་ཉུས་ལྡན་པ་ཞིག་དགོས། བོད་གཞུང་ནས་བསམ་
འཆར་ནན་པོ་ཞུ་བྱུ་ཞིག་ལ་ཡར་རྒྱས་ཞེས་པ་འདི་ཕྱི་དངོས་པོའི་འཚོ་བའི་ཡར་རྒྱས་
གཅིག་ཕུ་མིན་པར། བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། ཡར་བས་སྤྱོད་བཟང་གི་རིག་གཞུང་
ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་ཞིག་དགོས་པ་དང་། དེ་ཡང་མི་མང་གི་བསམ་འཆར་ཉན་
འཇོག་དང་། མཉམ་ལས་ཀྱི་སློན་སྐྱོད་ཁོར་ཡུག་སྤྱད་སྤྱོད་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་སོགས་
མདོར་ན་ཡར་རྒྱས་དེ་བོད་མི་ནམས་སོ་སོའི་རྐང་པའི་སྤྱིང་ལངས་བྱེད་པ་ཞིག་དགོས་སྟེ།
བཅན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གིས་བཏོན་པའི་རང་འཚོ་བྱེད་པའི་འཕྲགས་སྤྱད་གྱི་དགོངས་གཞི་
གཙོ་བོ་ནི་དུས་རབས་འདིའི་མི་གཅིག་ཕུར་ཅམ་མིན་པར་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་ནམས་
ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་འདྲན་པ་ལ་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན།

གོང་གསལ་དམིགས་ཡུལ་ལྟར་བོད་ནང་གི་འཛུགས་སྐྱོད་ལས་གཞི་ནམས་ཀྱི་
 ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཡར་རྒྱས་ལྗེ་ཚན་གྱི་འཆར་གཞི་གཞིར་
 བརྒྱུད་ལག་ལེན་བསྐྱར་རྒྱུ་གལ་ཆེ། དེའི་ནང་ཡར་རྒྱས་ལྗེ་ཚན་གྱིས་འཛུགས་སྐྱོད་ཐད་
 ལས་ཐོན་གནང་དོན་ “འགྲོ་བ་མིའི་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་མི་མང་ལ་
 འཛུགས་སྐྱོད་འདེམས་སྒྲུབ་གི་མཐུན་ཁྱེན་མང་དུ་བཏང་སྟེ་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལས་གཞི་ནམས་
 མང་གཙོའི་ལས་ལུགས་ཐོག་དེའི་ནང་མི་མང་ནམས་རྒྱ་ཆེར་འཛུལ་ཞུགས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།
 འདེམས་སྒྲུབ་ཅས་པ་འདིའི་ཁོངས་སུ་མི་མང་ལ་ཡོང་འབབ་དང་། འཆོ་བའི་གོ་
 སྐབས། ཤེས་ཡོན། འཕྲོད་བསྟེན། གཙང་ཁིང་ཉན་མེད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་བཅས་ཚུད་
 ཡོད། དེ་བཞིན་མི་མི་རེ་རེ་ནས་ཀྱང་སྤྱི་པའི་ལས་དོན་ལ་ཐག་གཙོད་བྱེད་པའི་ནང་
 འཛུལ་ཞུགས་ཆ་ཚད་དང་། ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་
 བཅས་ཀྱི་ཁེ་དབང་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་པ་དགོས་རྒྱུ་ཡིན།” ཞེས་འཁོད་ཡོད།

འཛུགས་སྐྱོད་སྲིད་བྱུངས་ཀྱི་ཕུགས་རྒྱུ་རིང་བའི་དམིགས་ཡུལ།

- ༡) བོད་ས་ཡོངས་རྫོགས་འཆོ་མེད་ཞི་བའི་བརྟེན་གནས་ཤིག་དུ་བསྐྱར་རྒྱ་ནི་དེ་ལྟའི་
 བོད་དེ་ཞི་བདེ་བར་གནས་ཀྱི་གནའ་བོའི་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རོ་བོ་དང་མཐུན་ཞིང་།
 མིང་སྤན་ཨོ་ག་ལའི་ནང་ཞི་བདེ་དང་། བག་ཐེབས་གོང་འཕེལ་བཅས་བསྐྱོད་
 རྒྱར་འབད་རྒྱ་ཡིན།
- ༢) བོད་འདི་མང་གཙོའི་རོ་བོ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཞིག་དུ་བསྐྱར་དེ། སྤྱི་པོ་ཡོངས་
 རྫོགས་ལ་ཕོ་མོ་དང་། རིགས་རུས། སྤྱིས་ཡུལ། ཆོས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་
 དབྱེ་བ་མེད་པར་ཆོས་དང་། རིག་གཞུང་། དཔལ་འབྱོར་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་
 ཁག་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་ཆོག་པ་བྱ་རྒྱུ།
- ༣) ཉམས་ཆག་འགྲོ་མ་བའི་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་འདི་ཉམས་པ་མོར་ཆུད་དང་། མི་
 ཉམས་གཅེས་སྤང་བྱ་རྒྱུ།

- ༧) བོད་མི་ནམས་མི་མེར་བྲལ་རིམ་གཉིས་པར་སྐྱེད་བཞིན་པའི་ལམ་སྟོན་དེ་ཁ་
བསྐྱར་བྱས་ཏེ། རང་གི་མདུན་ལམ་ལ་སྐྱེད་ས་འཛིན་གྱི་རང་དབང་ཆ་ཚད་སྐར་
མེར་ཆུད་ཐབས་བྱ་གྱུ།

འཛུགས་སྐྱུན་གྱི་སྐབས་འབྲལ་དམིགས་ཡུལ།

- ༡) བོད་མི་མང་ཡོངས་འཛུགས་ལ་འབྲོད་བསྐྱེན་དང་། ཤེས་ཡོན་མོགས་གྱི་ཆ་རྒྱུན་
སྟོན་གྱུ་དང་། རྩལ་པར་དུ་གྲོང་གསེབ་ས་ཁུལ་ནང་འབྲོད་བསྐྱེན་དང་། ཤེས་
ཡོན་གྱི་ཆ་རྒྱུན་འཛུགས་སྐྱུན་ཆེད་དམིགས་བསལ་དོ་སྣང་ཡོང་ཐབས།
- ༢) བོད་མི་དར་གཞིའི་ཆར་མར་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རིག་གཞུང་དང་། དེར་དུས་
འཛམ་གླིང་གི་སྐར་གཞིའི་ཤེས་ཡོན་དང་ལག་ཅུལ་ཁག་ལ་སྟོབ་སྐྱོར་གི་གོ་
སྐབས་བསྐྱུན་ཐབས་བྱ་གྱུ།
- ༣) བོད་མིའི་འཛོལ་འཕྲིམ་གནས་སྐྱེད་ས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་གྱུ།
- ༤) གྲོང་གསེབ་ས་ཁུལ་དང་། གྲོང་ཁྱེར་ནང་བོད་མིར་ལས་ཀ་ཐོབ་ཆེད་ཀྱི་ལས་
གཞི་ཁག་བཙུམ་གྱུ།
- ༥) བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་། ཆོས། གསལ་རིག་གནའ་བོའི་སྐུ་ཅུལ་
ལག་ཤེས། ཆོས་རིག་མོགས་སྐར་མེར་ཆུད་ཐབས་དང་། གཅེས་འཛིན་གྱུ།
- ༦) བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོར་དང་། ཆབ་སྲིད། དཔལ་འབྱོར་བཅས་ཀྱི་འགན་གཙོ་བོ་བོད་
མིས་འཁུར་ཐུབ་པ་ཡོང་ཆེད་དཔལ་འབྱོར་དང་། ལག་ཅུལ་ འཛིན་སྐྱོང་།
དོད་མ་གཙོ་གཉེར་བཅས་ཀྱི་དམིགས་བཀའ་ལས་རིགས་ཀྱི་སྐྱོང་བརྒྱར་སྟོན་གྱུ།
- ༧) བོད་ནང་དང་། དེ་བཞིན་བོད་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་དབར་གྱི་འགྲིམ་འབྲལ་གྱི་ཡུལ་
འཛིན་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཡར་རྒྱས་གཏོང་གྱུ།
- ༨) བོད་མི་ཚོར་བོད་ནང་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྱུ་འཕྲིམ་ཤེས་ཡོན་སྟོབ་སྐྱོར་བྱེད་གྱུ་འོག་
སྐབས་སྐྱུད་གྱུ།

མ་ཙ་འཛིག་མཁན་དང་ལས་གཞི་འཇུག་སྐྱོན་གནང་ མཁན་ཚོར་ལམ་སྟོན།

གོང་གསལ་དམིགས་ཡུལ་ནམས་ལ་གཞི་བཞག་སྟེ་བོད་ནང་ཡར་རྒྱས་
འཇུག་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞིར་ཞུགས་མཁན་བོད་མི་ཚོར་ལམ་སྟོན།

- ༡) འཇུག་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་ཁག་གཞི་སྒྲུབ་བ་དང་། དེའི་འཛིན་སྐྱོང་གི་
དབང་ཆ་ནམས་བོད་མི་མང་ལ་དབང་བ་ལས་གཅིག་སྟེ་མིན་པ། འཇུག་སྐྱོན་
ལ་སྟོད་པའི་འབྲུལ་ཆས་ནམས་ས་གནས་ཀྱི་ས་བབ་དང་མཐུན་ཞིང་། མི་
མང་ནས་བསྐྱོན་བྱལ་ལ་བེད་སྟོད་ཀྱང་བྱེད་བྱལ་པ་ཞིག་ཡོང་རྒྱུར་འབད་བཅོན་
གནང་རྒྱ།
- ༢) ཡར་རྒྱས་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་ཁག་གིས་བོད་མི་ཚོར་འཚོ་རང་ལྗེད་བྱལ་
པ་ཞིག་དང་། འཆར་གཞི་དང་ལས་གཞི་ཁག་ས་གནས་རང་ཁོངས་ཀྱིས་
བསྐྱར་གསོ་བྱལ་པའི་ཐོན་ཁུངས་ལ་གཞི་བཅོལ་རྒྱའི་འབད་བཅོན་གནང་རྒྱ།
- ༣) ལས་གཞི་ཁག་ནས་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་དང་། མི་ཚའི་གོམས་གཤིས། དེ་
བཞིན་བོད་མིའི་རི་འདུན་བཅས་ལ་བརྩི་བཀྱར་དགོས་པར་མ་ཟད། བོད་མིའི་
ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སེམས་ཁམས་དང་། རྩོལ་བཟང་བཅས་ལ་འབད་བརྩི་
བཀྱར་གནང་དགོས།
- ༤) རྒྱ་མི་བོད་ནང་གནས་སྟོན་རྒྱའི་ཆ་རྒྱན་ཏུ་གྱུར་པའི་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི་
ནམས་སྟེལ་རྒྱ་མཚམས་འཛིག་བྱེད་དགོས།
- ༥) འཇུག་སྐྱོན་ལས་གཞིའི་ནང་བོད་མི་ལག་ཅུལ་དང་། ཤེས་ཡོན་ལྷན་པ་
ནམས་ལ་ལས་ཀ་སྟོད་རྒྱ་དེ་དམིགས་བསལ་གྱི་གཡ་ཆེར་བརྩི་རྒྱ་དང་།
ལག་ཅུལ་དང་། ཤེས་ཡོན་མེད་པ་ནམས་ལ་ཤེས་ཡོན་སྟོང་བདར་སྟོད་བྱལ་
བྱེད་རྒྱ་དང་། བབ་བསྐྱར་གྱི་རྒྱལ་གྱི་སྐད་ཡིག་སྟོབ་སྟོང་སྟོད་ཐབས་བྱེད་དགོས།
- ༦) ས་གནས་ཀྱི་བོད་མི་ནམས་ལ་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་གནས་ཅུལ་ཆ་ཚང་སྟེད་ནས།

- ཁོང་ཚོས་བསམ་འཆར་འདོན་དགོས་པའི་བསྒྲུབ་བྱ་དང་འབོད་སྐྱུལ་བྱེད་དགོས།
- ཀ) བོད་ཀྱི་བྱད་མེད་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་དང་། བདེ་དོན། བོད་མཐོར་གཏོང་ཆེད་
དམིགས་བསལ་གྱི་དོ་སྣང་གནད་དགོས་སྟུ།
 - ཁ) ལས་གཞི་ཁག་སྟེ་ལ་མཁན་གྱི་འབྲེལ་ཡོད་འགན་འཛིན་དང་། སྤྱིན་བདག་
མ་ཙུའི་བདག་པོ་ཁག་ཚོས་རང་རང་གི་ལས་གཞི་ལ་ཉམས་ཞིབ་ཡང་ཡང་གནད་
སྟེ་ལས་གཞི་དེ་དག་གོང་གསལ་གྱི་ལམ་སྟོན་དང་མཐུན་མིན། དེ་བཞིན་སྟེ་
ནག་གཞུང་ནས་དང་ཐོག་ལས་གཞི་སྟེ་ལ་འགོ་མ་རྒྱགས་གོང་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་
གྲོས་མཐུན་ཁག་དོན་འབྲེལ་བྱུང་ཡོད་མེད་བཅུག་ཞིབ་གནད་དགོས།

དེང་ཁ་ཆ་དགོས་གཏུགས་ཀྱི་ལས་རིགས་དགོས་ངེས་ཁག

གོང་གསལ་ལམ་སྟོན་ནམས་སེམས་བཅའ་ས་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་ལས་རིགས་
ཁག་སྟེ་ལ་རྒྱུད་བོད་གཞུང་ནས་སྟབ་གཉེར་བྱ་རྒྱ་ཡིན།

- ༡) གོང་གསལ་མི་མང་གི་འཕྲོད་བསྟེན།
- ༢) གོང་གསལ་མི་མང་གི་ཤེས་ཡོན།
- ༣) མིའི་ཤེས་ཡོན་ཡར་རྒྱས་དང་། སྤྱོད་བཅར་འབྲེལ་གྱི་འཛུགས་སྐྱུན།
- ༤) གོང་གསལ་གྱི་འཛུགས་སྐྱུན་སྟེ་ཆོན་ཁག་དང་། ཤེས་ལྡན་པ་སྣ་ཚོགས་ཐོན་པའི་
འཛུགས་བསྐྱུན་བྱ་ཐབས།
- ༥) འོས་མཚམས་སམ་བབས་བསྐྱུན་གྱི་འཕུལ་ཆས་མེད་སྟོད་ལ་བཞེན་པའི་གཞི་སྟེ་
རྒྱུད་བོད་ལས་གཞི།
- ༦) གནའ་བོའི་གསོ་རིག་གི་སྤྱོད་བཅར།
- ༧) མི་གན་པར་ཤེས་ཡོན་སྤྱོད་ཐབས།
- ༨) རྒྱགས་གསོའི་ལས་རིགས།

- ༩) གིང་འབྲས་འདེབས་ལས།
 ༡༠) ལྷན་འཁྲུངས་འཛོལ་ནས་སྐབ་པའི་ཞིང་ལས།
 ༡༡) གནའ་བོའི་སྐུ་ཙམ་དང་། ལག་ཙམ།
 ༡༢) ཁོར་ཡུག་ལྷན་འཁྲུངས་འཛོལ་ནས་སྐབ་པའི་ཡུལ་རྒྱུང་སྒྲོ་འཆམ།
 ༡༣) བལ་གྱི་ཐོན་ལས་བཟོ་རིགས།
 ༡༤) ཕི་གིང་འདེབས་ལས།
 ༡༥) ལྷན་ལྷ་འདེབས་ལས།
 ༡༦) ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྤྱིང་ལྷན་པའི་ས་གནས་དང་། གནའ་བྱུང་། བར་ཁང་སོགས་
 རིག་གཞུང་གི་བཞེ་གནས་ཁག་ཉམས་གསོ་བྱ་ཐབས།

GUIDELINES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT PROJECTS IN TIBET BY TIBETANS

INTRODUCTION

Since our country was invaded and occupied by China in 1949, Tibet's administration and development has essentially been colonialist in nature. Chinese civil and military authorities hold complete control over our resources and administration and their policies have undermined the lives, livelihood and culture of our people. 1.2 million Tibetans have died and more than 6259 monasteries and nunneries destroyed. In the past, economic development programmes undertaken in Tibet by the Chinese not only benefitted the Chinese economy rather than the Tibetan people, but they also brought large numbers of Chinese settlers into Tibet. Economic development and industrialisation have led to the indiscriminate exploitation of our natural resources and have introduced enterprises that mainly serve the interest of the Chinese in Tibet and in China.

Prior to the 1950s, our economy, although a subsistence economy, was adequate for our people at the time. In the 1960s and 1970s, Tibetans suffered the worst famines in history. Since the 1980s there has been an improvement in the general standard of living among our people, compared to the 1960s and 70s, although the standard of living of our people is much lower than that of the Chinese living in Tibet. We are treated as second class citizens in our own country and suffer from discrimination and are economically marginalised. In addition, the human, political and cultural rights of our people in Tibet continue to be violated.

In May 1992, the Chinese government created a "special economic zone" in the so called Tibet Autonomous Region which covers only a section of our country. The Government-in-exile is mindful that such a plan to create a special economic zone in the so-called Tibet Autonomous Region would increase the influx of

Chinese settlers into Tibet. Besides, the economic “development” projects are mostly based in urban rather than the local areas and also does not include the projects that are in Amdo and Kham.

His Holiness the Dalai Lama in his 10th March, 1993 statement stated, “If the best interests of the Tibetan people are not kept in the forefront, there is a real danger that this policy will only promote and intensify the transfer of more Chinese into Tibet. This will further reduce the Tibetans into an insignificant minority in their own country, thus completing the thorough colonization of Tibet which will have serious consequences to its fragile environment.”

His Holiness the Dalai Lama also affirms his support to international assistance in Tibet under the condition that the benefits accrue to the Tibetan people. Development projects should be within the framework of His Holiness the Dalai Lama’s Five Point Peace Plan. Projects should lead to economic, social, cultural and environmentally sustainable development as also envisaged in the *“Guidelines for Tibet’s Future Polity and the Basic Features of its Constitution”*. His Holiness The Dalai Lama said, “Future Tibet shall be a peace-loving nation, adhering to the principle of Ahimsa. It shall have a democratic system of government committed to preserving a clean, healthy and beautiful environment. Tibet shall be a completely demilitarised nation.” Sustainable development of Tibet’s extensive fragile resource base and the protection of its environment will be the foundation of free Tibet’s future economic policy.

CONCERNS WITH RESPECT TO THE NEEDS OF THE OUR PEOPLE

The Tibetan Government-in-exile urges all Tibetans interested in development projects in Tibet to ensure that the projects and plans are clearly designed to improve the welfare of our ordinary Tibetans and respond to the needs and aspirations of our local people. Our people inside Tibet are in need of economic, education and health facilities, and we should decide what kind of assistance they need and how it is to be used.

Our people should have meaningful participation in all decision-making and implementation phases of the projects. The projects should take into consideration local conditions and needs as perceived by the local Tibetan people. Further, the implementation of projects should not lead to environmental degradation or abuse of human and political rights. The underlying principle in the development of our country should be for and by the people of our country.

Development should refer not only to material and economic well-being, but should also imply social, political and cultural development. The Tibetan government-in-exile firmly maintains that development does not mean only the attainment of basic material needs, but must be responsive to the need to promote our Tibetan culture and values, the popular participation of our people, and must be ecologically sound. Development must aim towards making our people self-reliant. The Tibetan government-in-exile's concept of sustainable development moreover, takes into consideration not only the needs and requirements of the present Tibetan generation but also the needs of our future generations.

In accordance with these objectives, development projects in Tibet should be in conformity with the United Nations Development Programme (UNDP):

“The basic objective of human development is to enlarge the range of people's choices to make development more democratic and participatory. These choices should include access to income and employment opportunities, education, health, and a clean and safe environment. Each individual should also have the opportunity to participate fully in community decisions and to enjoy human, economic and political freedoms.” (UNDP, *Human Development Report 1991*)

The long-term goals of development policy and projects should be:

1. to transform the whole of Tibet into a zone of peace and non-violence. This would be in keeping with Tibet's historical role as a peaceful neutral nation, promoting stability and peace on

- the Asian continent;
2. to transform Tibet into a country based on democratic principles where every individual irrespective of birth, sex or religion can freely practice his/her religion, culture, and economic activities;
 3. to restore and preserve Tibet's fragile natural environment; and
 4. to reverse the process of marginalisation of our people in Tibet and restore to Tibetans free control over their own destiny.

The short-term goals of development policy and projects should be:

1. To provide basic amenities like health and education to all Tibetans. Priority should be given to health and education in rural areas;
2. to provide opportunities for traditional and modern education, basic as well as vocational training;
3. to improve the standard of living of Tibetans;
4. to encourage projects aimed at providing employment to Tibetans in both urban and rural areas;
5. to revive and preserve the Tibetan culture, religion, medical system, traditional arts, crafts and sciences;
6. to train Tibetans in all economic, technical, administrative, managerial and professional fields, in order that Tibetans once again can take the leading role in all sectors of Tibetan society and political and economic life;
7. to improve communication facilities within Tibet and with the outside world; and
8. to provide opportunities for Tibetans to study abroad.

GUIDELINES FOR PROJECTS AND INVESTMENTS:

In light of the above objectives, the following guidelines are proposed for engagement in development projects in Tibet by Tibetans-in-exile and others outside Tibet:

1. Development projects should be small-scale, decentralized initiatives in which our people have control. Promotion of appropriate technology enterprises is strongly urged;
2. Development projects should foster self-sufficiency, self-

reliance as well as material welfare for the Tibetans, particularly in rural areas. Programmes and projects should strive to draw on renewable resources available locally;

3. Projects should respect our Tibetan values and way of life and the aspirations of our people.
4. Projects that promote transfer of Chinese into Tibet should be opposed;
5. Development projects should therefore be so disguised to employ available trained and qualified Tibetans and also provide effective and appropriate training and education for others;
6. Local Tibetan communities should be fully involved and encouraged to provide opinions and input;
7. Special attention should be paid to the education, welfare and general upliftment of the position of our women; and
8. The projects should be regularly monitored and evaluated to ensure that these guidelines and any conditions stipulated in the agreement are respected.

Priority Fields:

Bearing in mind the above guidelines, the Tibetan government-in-exile recommends the following priority areas:

1. Rural health
2. Rural education
3. Human resource development programmes such as vocational training
4. Strengthening and development of village level development organisations
5. Small scale enterprises using appropriate technologies
6. Training in traditional medicines
7. Adult literacy programs
8. Animal husbandry
Horticulture
9. Cultivation of medicinal plants
10. Sustainable agriculture
11. Traditional arts and crafts
12. Ecologically sustainable tourism

13. Woollen garment manufacture.
14. Forestry
15. Cultural projects to restore monasteries, nunneries, libraries, and historical sites.

For more information and for discussion of specific proposals contact or consult:

- Environment and Development Desk
Department of Information and International Relations
Gangchen Kyishong
Dharamsala - 176 215 (H.P.) INDIA
Tel: 91-1892-4357, 22510
Fax: 91-1892-22457

If you require additional information please contact one of the following:

- Representative
10 Ring Road, Lajpat Nagar IV
New Delhi - 110024 INDIA
Tel: (91-11) 647 3386
Fax: (91-11) 646 1914
- Representative
241 East, 32nd Street
New York, NY 10016 USA
Tel: (212) 213 5010
Fax: (212) 779 9245
- Special Envoy's Office
1735 I. Street, N.W. Suite # 615
Washington D.C. 20006-2402, USA
Tel: (202) 835 1515
Fax: (202) 835 4343

- **Representative**
Bureau du Tibet
Rue de l'Ancien Porte 13/3
1201 Geneva SWITZERLAND
Tel: (41-22) 738 7940
Fax: (41-22) 738 7941

- **Representative**
Liaison Office of HH The Dalai Lama
Hayama Building, 5(5F)
5-11-30 Shinjuku, Shinjuku-ku
Tokyo - 160 JAPAN
Tel: (81-3) 3353 4094, 3355 6213
Fax: (81-3) 3225 8013

- **Representative**
Gaden Khangsar
P.O.Box No 310, Lazimpat
Kathmandu NEPAL
Tel: (977-1) 419240
Fax: (977-1) 411660

- **Representative**
Office of Tibet
P.O.Box 161
Moscow 103009 RUSSIA
Tel: (7-095) 318 3190
Fax: (7-095) 318 3171

- **Representative**
Office of Tibet
Varosmajor U23 I-2
1122 Budapest XII HUNGARY
Tel: (36-1) 155 1152
Fax: (36-1) 155 1152

- Representative
Bureau du Tibet
84, Bd Adolphe Pinard
75014 Paris FRANCE
Tel: (33-1) 46 56 54 53
Fax: (33-1) 46 56 08 18

- Representative
Tibet Information Office
3 Weld Street
Yarralumla, Act, 2600 AUSTRALIA
Tel: (61-6) 285 4046
Fax: (61-6) 282 4301

- Representative
Office of Tibet
1 Culworth Street
London NW8 7AF
GREAT BRITAIN
Tel: (0044-71) 722 5378
Fax: (0044-71) 722 0362

